

Lidská práva a teologická etika

Teologická etika 2
23.02.2016, Jabok

Mgr. Zdenko Š Širka, ThD

Hlavní struktura:

- ▶ 1. Co znamenají lidská práva?
- ▶ 2. Vztah práva a povinnosti
- ▶ 3. Znaký lidských prav
- ▶ 4. Kategorizace a diferenciacce lidských prav
- ▶ 5. Dimenze lidských prav
- ▶ 6. Lidská práva od 1948
- ▶ 7. Lidská práva a světový étos

1. Co znamenají lidská práva?

- ▶ *Základní práva člověka*, která patří všem lidem bez rozdílu a všechna jsou odvozena od rovné lidské důstojnosti.
 - ▶ Lidská práva nejsou *nárokem*, který by nám měl někdo jiný zajistit, jsou to přirozená práva každého člověka,
 - ▶ která v sobě obsahují i *povinnost* užívat je tak, aby jejich individuálním uplatněním nedocházelo k poškozování lidských práv ostatních.
 - ▶ Uzávěr: lidská práva jsou *spojujícím článkem* pro demokratické mnohokulturní společenství, jakým je
-
- ▶ Evropská unie.

1. Co znamenají lidská práva?

- ▶ Stěžejní práva, která jsou spojena s lidským bytím jako takovým – tzv. **univerzalizmus** lidských prav
 - ▶ neváží se tedy na určité podmínky ani role – proto tzv. „**vrozená**“ lidská práva
 - ▶ náleží každému člověku jako člověku: tedy **ne proto**, že je:
 - členem určitého společenství,
 - disponuje určitými znaky nebo vlastnostmi (barva kůže, pohlaví, náboženské a politické přesvědčení, věk)
 - přináší určité výkony nebo že má určité zásluhy či se mu dostává vážnosti kvůli jeho postavení – proto tzv. **nezadatelná (nezcizitelná) a tzv. antidiskriminační jádro**
-
- ▶ **či zákaz diskriminace**

1. Co znamenají lidská práva?

- ▶ stejná *lidská důstojnost* každého – zásadní rovnost všech – nárok na rovnoprávnost – lidská důstojnost jako základ a cíl
- ▶ Lidská práva jako *nejsilnější* eticko-právně-politická *ochrana* oprávněných fundamentálních dimenzí a minimálních existenčních podmínek lidského bytí každého člověka a soužití všech lidí (bez nichž by se neuskutečňovalo lidsky důstojné bytí a soužití).

1. Co znamenají lidská práva?

- ▶ **Lidská práva a demokratická společnost:**
- ▶ Společný život v demokratické společnosti – právním státu – se v zásadě realizuje na třech hodnotových úrovních:
 - ▶ **1.** Celkový rámcový obraz života je dán ústavou, která stanovuje právní a morální rámec včetně základních práv a někdy i povinností občanů.
 - ▶ **2.** Společenské hodnoty každodenního života občanů jsou včleňovány do zákonů. Ústavní hodnoty jsou všeobecné a regulativní, zákonné hodnoty jsou specifické a někdy záměnné. Např.: Ústava: ženy a muži mají stejná práva při volbě partnerů – jen jednoho partnera: zákon.

1. Co znamenají lidská práva?

- ▶ **3.** Veřejné občanské hodnoty vytvářející občanské vztahy mezi členy společnosti jsou součástí norem. Sem patří vztahy mezi členy rodiny, sousedy, lidmi užívajícími veřejné dopravní prostředky, kolegy, členy kolektivu, apod. Vztahy jsou regulovány občanskými hodnotami a vytvářejí kulturu občanské společnosti.
- ▶ Ústavní, zákonné a občanské hodnoty dohromady představují sdílenou morální strukturu veřejného života daného státu.

2. Vztah práva a povinnosti

- ▶ Právo (oprávnění) nemůže být bez povinností.
Možnost se chovat způsobem subjektivního práva je vztažena k povinnosti chovat se určitým způsobem, který je spojen s hrozbou *sankce*.
- ▶ minimálně se jedná o povinnost ***non facere***, ***omittere*** (něco nekonat, strpět, *neškodit*), kterou je vázána veřejná moc i každý jedinec.
- ▶ Pojetí lidských prav v sobě obsahuje vyplývající povinnosti či zodpovědnosti!

2. Vztah práva a povinnosti

- ▶ **Příklad práva na život.**
- ▶ Mé právo na život zakládá povinnost státu jej respektovat, chránit a zajistit podmínky pro jeho uskutečňování.
- ▶ Povinnosti každého druhého je mé právo na život ctít a někdy i chránit
- ▶ mou povinnosti je ctít právo na život každého, chránit, podporovat jeho rozvoj.
- ▶ Analogicky, moje svoboda končí tam, kde začíná svoboda toho druhého.

2. Vztah práva a povinnosti

- ▶ Charta základních prav EU, připomíná, že uplatňování uvedených uznaných prav:
„vyžaduje odpovědnost a povinnosti k druhým, k lidskému společenství a k příštím generacím.“
- ▶ Je však faktem, že primárně a hlavně jde skutečně o práva.
- ▶ Stanoveny jsou zákonné meze svobody - bez těchto mezí svobody by nebyla žádná práva, ale jen právo silnějšího.
- ▶ Dále rovněž platí maxima: ne vše, co je právem dovoleno, je legitimní (z etického pohledu; *non omne quod licet, honestum est*); tedy vlastně: legální

2. Vztah práva a povinnosti

- ▶ **Triáda mezinárodní ochrany lidských prav:**
- ▶ Obligations to respect – protect – fulfill“, tj. **respektovat, chránit, zajistit**
- ▶ tři roviny povinností – lidskoprávní triáda povinností:
- ▶ stát jako garant práva, které ho zavazuje:
- ▶ 1. Stát je povinen respektovat lidské práva jako zadanou veličinu (a případně jako hranice) vlastního jednání
- ▶ 2. Musí aktivně chránit lidi před hrozícím porušováním jejich práv jinými osobami
- ▶ 3. to fulfil – splňovat, zajišťovat, učinit opatření v rámci infrastruktury, aby lidé mohli skutečně svá práva využívat.

3. Znaký lidských práv

▶ 1. Morální.

- ▶ Morální východisko spočívá v morálním závazku uznat všechny ostatní jako subjekty rovných práv.
 - ▶ Práva ve smyslu morálních nároků odůvodňuje morální úcta k individuálnímu sebeurčení každé osoby.
 - ▶ Jejich základem je ve všech dokumentech opakovaně uváděna *lidská důstojnost*, jejíž respektování se projevuje právě v tom, že se každý člověk ctí jako subjekt svobodného sebeurčení a svobodného spolurozhodování.
 - ▶ Proto se hovoří o lidských právech jako o právech na svobodu.
-

3. Znaký lidských práv

- ▶ V etickém principu *lidské důstojnosti* máji lidská práva normativní orientační bod-zaklad, který zahrnuje realisticky obraz (pojetí) člověka jako bytosti odkázanou na druhé.
- ▶ *princip svobody* je spojen neoddělitelně s principem *rovnoprávnosti*, který plyne ze stejné důstojnosti každého, resp. z tzv. univerzalizmu lidské důstojnosti a lidských prav

3. Znaký lidských práv

▶ 2. Univerzální a rovná

- ▶ Základním vztažným bodem pro nárok na platnost lidské důstojnosti a z ní vyplývajících lidských práv je lidské bytí jako takové
 - ▶ Jinými slovy: lidská práva náležejí každému člověku jen proto, že je člověkem.
 - ▶ Neváží se na nějaké znaky, vlastnosti, postavení, funkci, roli, výkony, zásluhy, věk, náboženské vyznání, politické či jiné přesvědčení, sexuální orientaci, pohlaví, sociální či etnický původ, rasu, barvu pleti,...
 - ▶ Jestliže by je někdo nebo nějaká skupina chtěli přidělovat či přiznávat na základě nějakých znaků či vlastností, označuje se tento přístup jako partikularismus, který je v rozporu s univerzalismem lidské důstojnosti a lidských práv.
-

3. Znaký lidských práv

- ▶ Anti-diskriminační jádro lidských práv, tzn. zákaz diskriminace jako strukturální principu lidských práv
- ▶ *„Každá diskriminace z jakéhokoli důvodu, např. z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického nebo sociálního původu, genetických rysů, jazyka, náboženského vyznání nebo viry, politického nebo jakéhokoli jiného přesvědčení, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, rodu, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace se zakazuje“.*

Charta základních práv EU, článek 21 Zákaz diskriminace, odst. 1.

3. Znaký lidských práv

▶ 3. Vrozená a nezcizitelná

- ▶ Vyráz vrozena je metaforicky. Chce vystihnout skutečnost, že se lidská práva nezískávají, nezasluhují, znovu nepřijímají, nepropůjčují a ani neztrácejí.
- ▶ Toto oprávnění, tato lidská práva je možno ze strany státu či jedinců jen uznat. Zdůrazňuje se tím i zvláštní postavení lidských práv. Jejich uznání není vázáno ani na plnění povinnosti. Při porušení povinností plynoucích z lidských práv nastanou sankce či přijde kritika nebo omezení některých práv (např. u osob ve výkonu trestu).

3. Znaký lidských práv

▶ 4. Předstátní a před pozitivní

- ▶ Jedna se o morální práva s univerzální platností pro všechny lidi, jež je nezávislá na faktickém uznání či porušování a existuje před implementací do zákonodárství konkrétního státu.
 - ▶ Předcházejí proto státnímu právu.
 - ▶ Soubor právních norem a proces jejich tvorby a sepsání (tzv. pozitivní právo) nezajistí samo o sobě rovné zacházení a spravedlnost, ale potřebuje stěžejní měřítko, která je mohou přezkoumat a testovat (před pozitivní).
-

3. Znaký lidských práv

▶ 5. Pozitivně-právní (legální)

- ▶ morální pravá či tak zásadní etická měřítka by ale zůstala pouhým apelem, kdyby se nestala součástí právního systému (tzv. pozitivní právo).
 - ▶ morální pravá se stávají „silnými“ právy tím, že se kodifikují do zákonodárství dane země. Stávají se tzv. základními ústavními právy (např. Listina základních prav a svobod jako součást ústavního pořádku ČR)
 - ▶ lidská práva jsou také měřítkem pro spravedlnost pozitivního práva a legitimitu politického vládnutí. Přes pozitivní právo získávají silu k prosazování, nicméně stále přitom odkazují nad právní rovinu tím, že uplatňují etický požadavek, který má důvod v respektování důstojnosti člověka jako subjektu, člověka, jenž je způsobilý k vlastní zodpovědnosti a spoluzodpovědnosti.
-

3. Znaký lidských práv

▶ 6. Kritická

- ▶ Díky lidským právům je k dispozici nástroj s vysokou právní a morální silou, který umožňuje *kritizovat poměry*, v nichž není dostatečně respektovaná, chráněna či zajištěna lidská důstojnost a z ní plynoucí lidská práva.
 - ▶ Kriticko-normativní idea lidských práv směřuje ke změně „poměrů“,
 - ▶ zavazují k uskutečňování mravních norem v politickém utváření společnosti a na druhé straně činí pozitivní právo kritizovatelné se zřetelem na
-
- ▶ etickou ideu spravedlnosti.

3. Znaký lidských práv

- ▶ Věcný původ lidských práv:
- ▶ jsou odpovědi na zkušenosti strukturálního bezpráví, jež se má jejich prosazováním překonávat. Jsou výsledkem procesu učení a další citlivosti na různé diskriminace – tento proces je neuzavřený.
- ▶ Z důvodu této korelace mezi dějinnými podmínkami a lidskoprávními obsahy nemůže existovat žádný vyčerpávající a na čase nezávislý, platný seznam lidských práv.

3. Znaký lidských práv

- ▶ **7. Nedílná a vzájemně závislá a podmíněná**
- ▶ specifičnost jednotlivých práv i vzájemné doplňování v cíli: utvářet svobodný sociální řád, který odpovídá lidské důstojnosti
- ▶ „*All human rights are universal, indivisible, interdependent and interrelated*“/všechna lidská práva jsou univerzální, nedílná, vzájemně závislá a vzájemně podmíněná (Světová konference o LP, Vídeň 1993, čl. 5)
- ▶ Není proto přijatelné, aby některý stát vybíral a deklaroval, že bude respektovat, chránit a zajišťovat jen např. občanská a politická práva a nerespektovat, nechránit a nezajišťovat práva sociální, hospodářská a kulturní, nebo naopak.

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

► Nejrozšířenější dělení

**Občanská
a politická**

**Hospodářská,
sociální a kulturní**

(Solidární)

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

I. Občanská a politická práva - brání státu, aby něco konal, a opravňuje občany, aby něco konali

- ▶ **občanská práva** - především liberální práva na ochranu, osobní svoboda, integrita a nedotknutelnost, svoboda svědomí, soukromí, náboženská a názorová svoboda, zákaz mučení, právo na svobodu projevu a informování, nedotknutelnost osoby a jejího soukromí

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

- ▶ **politická práva:**
- ▶ Právo volit a kandidovat, petiční právo, stejná přístupnost k úřadům, svoboda shromažďování a svobodného sdružování
- ▶ odrážejí myšlenku demokratické participace

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

▶ **II. sociální, hospodářská a kulturní práva**

- ▶ zavazují stát, aby něco podnikl, aby zajistil všem občanům lidsky důstojné životní podmínky, které by nebylo možno dosáhnout bez státních aktivit
- ▶ Hospodářská, sociální a kulturní práva chrání svobodu, sebeurčení všech a působí na společnost, aby se v ni lidé mohli svobodně rozvíjet
- ▶ patří sem právo na přiměřený životní standard, na výživu, bydlení a zdraví, právo na sociální jistotu, právo na práci a volbu zaměstnání, právo na ochranu zdraví
- ▶ příkladem klasických kulturních práv je právo na vzdělání

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

III. solidární práva

- ▶ právo na rozvoj, na životní prostředí a na mír, jejichž uskutečňování vyžaduje spolupráci společenství národů
 - ▶ Srov. např. Prohlášení z Ria o životním prostředí a rozvoji (1992):
 - ▶ „mír, rozvoj a ochrana životního prostředí jsou na sobě závislé a neoddělitelné“ (Zásada 25); ve středu zájmu o trvale udržitelný rozvoj jsou lidé-právo na zdravý a produktivní život v souladu s přírodou (Zásada 1); téma odstraňování chudoby (Z 5)
-
-

5. Hlavní dimenze lidských práv

- ▶ více podle charakteru a obsahu, ne tolik historicky
- ▶ **I. Dimenze**
- ▶ **práva směřující k ochraně lidského života a důstojnosti** (např. právo na život, zákaz mučení a nelidského zacházení, zákaz otroctví a nucených prací, právo na svobodný rozvoj osobnosti)
- ▶ **procesní záruky ochrany lidských práv** (např. právo na spravedlivý proces, presumpce nevinny)
- ▶ Označují se proto jako negativní práva na ochranu

5. Hlavní dimenze lidských práv

▶ **II. dimenze**

- ▶ **politická práva a svobody:** např.:
 - ▶ aktivní a pasivní volební právo,
 - ▶ svoboda projevu,
 - ▶ svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání,
 - ▶ svoboda shromažďování a sdružování
 - ▶ svoboda tisku
 - ▶ O politických Právech se mluví jako o pozitivních Právech na účast, protože zajišťují, že se mohou lidé účinně účastnit rozhodovacích procesů, které se týkají všech.
-

5. Hlavní dimenze lidských práv

▶ **III. dimenze**

▶ **hospodářská (ekonomická), sociální a kulturní práva:**

- ▶ např. právo na práci: na zdravé, bezpečné a důstojné pracovní podmínky
 - ▶ právo na kolektivní vyjednávání,
 - ▶ právo na ochranu zdraví,
 - ▶ právo na sociální a lékařskou pomoc, na sociální zabezpečení
 - ▶ na vodu, výživu, oblečení
 - ▶ na přiměřený životní standard
 - ▶ na vzdělání...
 - ▶ Ta se označují jako pozitivní práva na podíl, protože zabezpečují rámcové podmínky, které mají umožnit uskutečňování prav na svobodu a politických prav na účast.
-

5. Hlavní dimenze lidských práv

▶ **IV. dimenze**

- ▶ práva nově se utvářející, jejichž povaha je smíšená (tzn. že jsou individuální i kolektivní: právo na přístup k informacím, na zdravé a čisté životní prostředí, na přírodní zdroje a nedotčenou přírodu, na mír, na společné dědictví lidstva).
- ▶ Právním subjektem zde nejsou jednotlivé osoby, ale národy, proto se jim nepřiznává v užším smyslu slova status lidských práv a nazývají se kolektivními právy, která nemají předstátní charakter, ale jako standardy pro jednání státu mají vztah k lidským právem.

6. Lidská práva od 1948

- ▶ Mezi nejdůležitější úspěchy **Organizace spojených národů (OSN)**, patří vytvoření uceleného souboru **právních norem na ochranu lidských práv**.
- ▶ OSN definovala širokou škálu mezinárodně přijímaných práv ekonomických, sociálních, kulturních, občanských a politických a zároveň vytvořila základní mechanismy na ochranu těchto práv. Základem 25 souboru dokumentů OSN o lidských právech je **Charta OSN (1945) a Všeobecná deklarace lidských práv (10. 12. 1948)**.
- ▶ Jedná se v obou případech spíše o morální a vysoce etické, než o právní dokumenty a i závazky, které z jejich plnění pro smluvní strany vznikají, mají
- ▶ prakticky jen mravní závaznost.

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **Historické postavení lidských práv**
- ▶ Všeobecná lidská práva v koncepční podobě přijatá *Organizací spojených národů* jsou základními právy určujícími ochranu jednotlivce ve společnosti.
- ▶ V každodenní praxi v západní demokratické Evropě jsou **lidská práva** považována za **nadřazená všem ostatním** právům. Toto postavení získala také díky působení mezinárodních institucí v poválečném světě, jako jsou OSN nebo v Evropě Rada Evropy.
- ▶ Přístup k nim je založen na zvláštnostech ohrožení demokracie v kontinentální Evropě (mezi 1. a 2. světovou válkou ve 20. století).

6. Lidská práva od 1948

- ▶ Lidská práva jsou *součástí mezinárodního práva* a nedílnou součástí ústav světových i regionálních organizací. Uznání těchto dokumentů jednotlivými demokratickými státy a včlenění do právního pořádku na úrovni odpovídající ústavnímu právu je v současné době *podmínkou členství* např. v OSN, Radě Evropy, Evropské unii apod.
- ▶ Individuální charakter lidských práv ve VDLP vedl k tomu, že postupně v průběhu let byl tento základní dokument rozšiřován a v rámci mezinárodního práva jsou i závazné dokumenty OSN (*úmluvy*), které obsahují i specifickou ochranu žen, dětí, uprchlíků, tělesně či mentálně postižených, ochranu menšin a dalších ohrožených skupin.

6. Lidská práva od 1948

- ▶ Popis lidských práv v systému OSN (a v mezinárodní legislativě)
- ▶ Základní práva člověka – pozitivní normy lidského chování a vztahů – zasahují do všech společenských hodnot i zájmů. Takto jsou popsána ve **Všeobecné deklaraci lidských práv** (dále VDLP). Odvození od lidské důstojnosti z nich činí nedělitelný svazek. Proto následující rozdělení do kategorií je pouze pomocným horizontálním členěním, ne vytvářením hierarchie.

6. Lidská práva od 1948

▶ Hlavní kategorie lidských práv (povinností, závazků a odpovědnosti):

▶ **Nezadatelná (absolutní lidská práva) – lidská důstojnost**

Právo na život, Právo na svobodu myšlení a svědomí, Právo nebýt týrán (zákaz použití mučení)

▶ **Práva politická a občanská (vybraná)**

Právo volit a být volen, právo na svobodu slova, svoboda shromažďování, svoboda pohybu, petiční právo, právo na svobodu náboženského vyznání, právo na bezpečnost, právo na soukromý život.

▶ **Práva sociální a kulturní (vybraná)**

Právo na vzdělání, právo na sociální ochranu, právo na zdravotní péči, právo volit si zaměstnání, právo na asyl, právo na vlastní kulturu, právo vlastnit majetek.

▶ **Práva znevýhodněných (skupinová)**

Zvláštní (další) práva potřebují ti, kdož na základní práva „nedosáhnou“, respektive ti, kteří nejsou součástí většinové společnosti: Jedná se např. o práva dětí, žen (zákaz diskriminace žen), práva menšin, uprchlíků a migrujících pracovníků, práva osob se zvláštními potřebami (zdravotně znevýhodněných), práva starších, práva pacientů.

6. Lidská práva od 1948v

- ▶ **Současná situace v uplatňování lidských práv -**
 - ▶ Lidská práva se tak stala *rozhodujícím pojmem* nejen ve státní správě demokratických států, ale i v mnoha dalších případech požadujících spravedlnost třeba i v mezinárodním měřítku.
 - ▶ Na scénu vstupují nadnárodní nevládní organizace jako Human Rights Watch (HRW) a Amnesty International (AI). Jejich působení přispělo k tomu, že jazyk lidských práv byl včleněn do oficiálních debat mezivládních institucí, zejména těch, kde HRW a AI jako pozorovatelé přinášejí důkazy např. o počtech zmizelých, o svévoli „demokratických“ institucí, nelidském zacházení apod.
 - ▶ Legislativní postavení lidských práv je v existující podobě i s vědomím potřeby dílčích změn zárukou zajištění humánních vztahů v celé oblasti sociálních služeb a sociální práce v demokratické společnosti.
-

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **VYBRANÉ MEZINÁRODNÍ NÁSTROJE NA OCHRANU LIDSKÝCH PRÁV**
 - ▶ **a) Mezinárodní organizace na ochranu a kontrolu dodržování lidských práv:**
 - ▶ **OSN – Organizace spojených národů** a její speciální orgány (např. Vysoký komisariát OSN pro lidská práva UNHCHR, Dětský fond OSN UNICEF pro ochranu práv dětí, Komise OSN pro vzdělání, vědu a kulturu UNESCO, Vysoký komisariát OSN na ochranu uprchlíků UNHCR)
 - ▶ **RE – Rada Evropy** a jí zřízený **Evropský soud pro lidská práva**
 - ▶ **EU – Evropská unie**
 - ▶ **b) Mezinárodní nevládní organizace:**
 - ▶ **Amnesty International**
 - ▶ **Human Rights Watch**
 - ▶ **International Helsinki Federation**
-

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **c) Vybrané legislativní dokumenty lidských práv**
- ▶ Mezinárodní dokumenty lidských práv jsou součástí mezinárodního práva (i regionálního např. evropského). V právním pořádku demokratických států jsou tyto dokumenty na úrovni **ústavních zákonů**:

6. Lidská práva od 1948

▶ **Vybrané úmluvy OSN:**

- ▶ 1. Charta lidských práv:
 - ▶ Všeobecná deklarace lidských práv (1948)
 - ▶ Mezinárodní pakt o ekonomických, sociálních a kulturních právech (1976)
 - ▶ Mezinárodní pakt o politických a občanských právech (1976)
 - ▶ 2. Úmluva o právním postavení uprchlíků (1951)
 - ▶ 3. Úmluva o nepromlčitelnosti válečných zločinů a zločinů proti lidskosti (1968)
 - ▶ 4. Mezinárodní úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidy (1968)
 - ▶ 5. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (1969)
 - ▶ 6. Mezinárodní úmluva o potírání a trestání zločinu apartheidu (1976)
 - ▶ 7. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1979)
 - ▶ 8. Úmluva proti mučení a jinému krutému a nelidskému či ponižujícímu zacházení (1984)
 - ▶ 9. Úmluva o právech dítěte (1989)
-

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **Základní dokumenty Rady Evropy (RE)**
- ▶ **1. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod (1950)**
- ▶ Jde o dokument, který ovlivňuje postavení jednotlivce vůči státu, který je členem Rady Evropy i Evropské unie, tj. dodržování a ochrana základních lidských práv jednotlivce v jeho vlastním státě. Při nedodržení tohoto závazku se jednotlivec může odvolat k **Soudu pro lidská práva RE ve Štrasburku**. Tato úmluva obsahuje i absolutní zákaz trestu smrti.
- ▶ **2. Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (1998)**
- ▶ **3. Revidovaná sociální charta (1996)**
- ▶ Vytvoření této „nové“ Evropské sociální charty ovlivnily dvě nové zásady v Preambuli k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a svobod:
- ▶ základní svobody jsou zaručitelné prostřednictvím účinné politické demokracie a společným - pojetím a dodržováním lidských práv,
- ▶ vlády evropských států, tj. smluvní strany, jsou připraveny podniknout kroky ke kolektivnímu - zaručení práv obsažených ve Všeobecné deklaraci lidských práv.

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **Základní dokumenty Evropské unie:**
 - ▶ 1. Základní smlouvy o vzniku a rozvoji Evropské unie
 - ▶ 2. Charta základních práv Evropské unie
 - ▶ Základní mezinárodní organizace pro kontrolu dodržování lidských práv
 - ▶ Vysoký komisariát OSN pro lidská práva
 - ▶ Mezinárodní soud pro lidská práva
 - ▶ Evropský soud pro lidská práva

6. Lidská práva od 1948

▶ Situace v České republice

▶ Dokumenty na úrovni českého ústavního práva

▶ **ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY** (zákon č. 1 1993/Sb.)

▶ Principy lidských práv jsou základem české Ústavy. Explicitně se k tomu váží Článek č. 3 a Článek č. 10. Ústava je formulována na občanském principu a formou vlády je zastupitelská demokracie.

▶ **LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD** (zákon č. 2 1993/Sb. - původně z 9. 1. 1991 ČSFR)

▶ **Nejdůležitější dokument ochrany práv jednotlivce v ČR (Ústava na ni odkazuje ve 3. článku)** Obsah plně respektuje popis lidských práv, uvedený ve **Všeobecné deklaraci lidských práv**.

(Pro sociální práci jsou potřebné zejména články: 24, 25, 29, 30, 31, 32 a jejich odraz v sociálních normách.)

6. Lidská práva od 1948

▶ **Lidská práva a Evropská unie**

- ▶ Respektování lidských práv je nezbytným předpokladem pro státy ucházející se o členství v Evropské unii a podmínkou pro země, které s ní uzavřely obchodní či jiné dohody.
 - ▶ Evropská unie považuje lidská práva za všeobecně platná a nedělitelná, aktivně je prosazuje a obhájí, ale nepřebírá široké pravomoci jednotlivých států. Důraz je kladen především na občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva, jsou prosazována práva žen a dětí práva menšin a vysídlených osob.
 - ▶ Zařazení lidských práv do ústavního pořádku je
-
- ▶ předpoklad členství jednotlivých států v EU.

7.Světový étos jako podpora lidských prav

- ▶ Poprvé byl projekt Světový étos představen jako snaha o odpověď na globalizaci a globální problémy v různých oblastech (věda, politika, hospodářství, mír) v roce 1990. Rozhodující úlohu přitom sehrál prof. Hans Kung z Tübingen.
- ▶ Co má ale platit pro všechny lidi a každého jednotlivce? Existují vůbec taková pevná (neochvějná) měřítka, kterých by se měli držet dokonce představitelé v politice, ekonomice, vědě a náboženství? Může existovat nějaká základní norma, základní kritérium pro všechny lidi bez výjimky?

7.Světový étos jako podpora lidských prav

- ▶ V roce 1993 pak schválil Parlament světových náboženství v Chicagu *Prohlášení k světovému étosu*, které se orientovalo na základní konsens a bylo výsledkem mezinárodně a mezináboženský propojeného procesu komunikace.
- ▶ Šlo o rozpomenuti se na *základní etické normy* v dědictví lidstva, které mají pomáhat k tomu, aby se udržel pro všechny směr na cestách života a soužití, aby se nově nacházely a uskutečňovaly životní postoje, měřítko a smysl života

7.Světový étos jako podpora lidských prav

- ▶ Dva **základní principy tohoto Prohlášení** jsou:
 - ▶ **1. S každým člověkem se má zacházet skutečně lidsky** – bez ohledu na pohlaví, etnický původ, sociální status, jazyk, věk, národnost, náboženství, světový názor. Pravidlo humanity jako nejzákladnější pravidlo humánního étosu.
 - ▶ **2. Každý člověk má jednat vůči druhým v duchu solidarity**. Na každého a všechny, na rodiny a společenství, na národy a náboženství se má aplikovat prastarý pokyn mnoha etických a náboženských tradic: „Co nechceš, aby ti dělali druzi, nečiň také ty jim; co chceš, aby ti činili druzi, čiň také jim.“ Označuje se jako zlaté pravidlo etiky.
 - ▶ **Čtyři etické imperativy** : nezavraždíš, nekradeš, nelžeš, nezneužíváš sexualitu.
-

-
- ▶ Případné otázky, konzultace, dodatečné informace na sirka@jabok.cz

